

ZA TRAŽENJE PRAVIČNOG ZADOVOLJENJA¹

I. Uvod

1. Sud za ljudska prava (u daljem tekstu „Sud“) ne dodjeljuje automatski pravično zadovoljenje kada ustanovi kršenje nekog od prava zagwarantovanih Konvencijom o ljudskim pravima ili nekim od njenih Protokola. To se jasno vidi u tekstu člana 41. koji navodi da Sud dodjeljuje pravično zadovoljenje samo u slučajevima kada prema domaćem pravu ne može da se u potpunosti nadoknadi šteta pretrpljena kršenjem Konvencije, pa, čak i tada, samo ako je to neophodno (*"if necessary"* u engleskoj verziji teksta i *"s'il y a lieu"* u francuskoj verziji).
2. Suma koja se dodjeljuje po osnovu člana 41. mora da bude „pravična“ (*"just"* u engleskoj verziji teksta i *"équitable"* u francuskoj verziji) shodno okolnostima. To znači da Sud mora uzeti obzir pojedinosti u svakom predmetu. Sud tako može procijeniti da samo utvrđivanje kršenja Konvencije predstavlja dovoljno pravično zadovoljenje i da ne treba dodjeljivati nikakvu novčanu naknadu. Sud može, isto tako, odlučiti da je pravično dosuditi sumu koja je niža od realno pretrpljene štete ili nastalih troškova, pa čak i da ne dosudi nikakvu odštetu. To se može dogoditi, na primjer, ako se ispostavi da je podnositelj sam odgovoran za visinu iznosa pretrpljene štete ili troškova. Prilikom određivanja naknade, Sud također može uzeti u obzir specifičan položaj podnositelja predstavke kao oštećene strane, i države ugovornice kao odgovorne za opšte dobro. Najzad, Sud obično uzima u obzir i ekonomsku situaciju u kojoj se nalazi država ugovornica.
3. Kada dosuđuje odštetu po osnovu člana 41., Sud se može pozvati na domaće pravne standarde. Ipak, oni nisu obavezujući za Sud.
4. Svaki podnositelj koji želi podnijeti zahtjev za pravično zadovoljenje mora ispoštovati bitne formalne i suštinske uslove ustanovljene Konvencijom i Poslovnikom Suda.

II. Podnošenje zahtjeva za pravično zadovoljenje: formalni uslovi

5. Član 60. Poslovnika Suda utvrđuje rok i druge uslove koje treba poštovati prilikom podnošenja zahtjeva za pravično zadovoljenje. Ovako glase bitni pasusi tog člana:

1. Svaki podnositelj koji želi od Suda dobiti pravično zadovoljenje na osnovu člana 41. Konvencije u slučaju kada je utvrđeno kršenje njegovih/njenih prava zagwarantovanih Konvencijom, mora podnijeti poseban zahtjev za to.
2. Podnositelj mora, osim ako predsjednik Vijeća odluči drugačije, podnijeti u brojkama svoje zahtjeve za svaki pojedinačni trošak i priložiti uvjerljive dokaze za to, u roku koji mu je određen za podnošenje zapažanja.
3. Ako podnositelj ne ispoštuje zahtjeve navedene u prethodnim pasusima, Vijeće može u cijelosti ili djelimično odbaciti njegove zahtjeve.

(...)

To znači da Sud traži precizno formulisane zahtjeve, kao i priložene dokaze o troškovima, bez čega ne može dosuditi odštetu. Sud će odbaciti zahtjeve podnijete u okviru obrasca predstavke koji nisu ponovljeni u odgovarajućoj kasnijoj etapi postupka, kao i zahtjeve koji su podneseni van predviđenog roka.

---

¹ Praktično uputstvo ozvaničeno po odobrenju predsjednika Suda 28. marta 2007. shodno članu 32. Poslovnika.

III. Podnošenje zahtjeva za pravično zadovoljenje: suštinski uslovi

6. Sud može dosuditi odštetu na osnovu člana 41. Konvencije za:

- a) materijalnu štetu ;
- b) nematerijalnu štetu ; i
- c) materijalne troškove.

1. Šteta uopšte

7. Treba jasno dokazati uzročno-posljedičnu vezu između navedene štete i navodnog kršenja Konvencije. Sud se neće zadovoljiti jednostavno uspostavljenom vezom između navodnog kršenja Konvencije i štete, kao ni jednostavnim pretpostavkama šta je moglo da se desi.

8. Naknada za pretrpljenu štetu se pak može dosuditi kada ta šteta proizilazi iz ustanovljenog kršenja Konvencije. Naknada se ne može dosuditi na ime štete za koju Sud procjeni da je izazvana događajima koji ne dovode do kršenja Konvencije, kao ni na ime štete koja se odnosi na žalbene navode proglašene neprihvatljivim u nekoj od prethodnih etapa postupka.

9. Kada dosuđuje naknadu štete, Sud to čini kako bi podnosiocu pružio zadovoljenje zbog pretrpljenih posljedica kršenja Konvencije. Sud time ne kažnjava državu potpisnicu odgovornu za to kršenje. Sud je, zbog toga, uvijek smatrao neprimjerenim prijem zahtjeva za odštetu koji bi se mogli nazvati „kaznenim“, „otežavajućim“ ili „za primjer“.

2. Materijalna šteta

10. Kada je riječ o materijalnoj šteti, princip je takav da podnosioca treba staviti, koliko god je to moguće, u situaciju u kojoj bi se nalazio da do kršenja Konvencije nije ni došlo – radi se, drugim riječima, o povraćaju u pređašnje stanje (*restitutio in integrum*). To znači da je u pitanju naknada za realno pretrpljeni gubitak (*damnum emergens*) i gubitak ili manjak koji se može očekivati u budućnosti (*lucrum cessans*).

11. Na podnosiocu je da dokaže da mu je materijalna šteta prouzrokovana navodnim kršenjem Konvencije. On mora da priloži bitna dokumenta koja dokazuju, u najvećoj mogućoj mjeri, ne samo nastanak, nego i visinu štete.

12. U suštini, naknada koju Sud dodjeljuje odgovara proračunatoj šteti u cjelosti. Ipak, ako je realnu štetu nemoguće precizno izračunati, Sud izvršava procjenu shodno podacima kojima raspolaže. Kao što je navedeno u paragrafu 2. iznad, Sud može, isto tako, iz razloga pravičnosti, dosuditi sumu nižu od one koja bi odgovarala cjelokupnom pretrpljenom gubitku.

3. Nematerijalna šteta

13. Naknada koju Sud dodjeljuje na ime nematerijalne štete ima za cilj pružiti novčanu naknadu za pretrpljenu neimovinsku štetu, na primjer, fizičku ili duševnu patnju.

14. Po svojoj prirodi, nematerijalna šteta se ne može precizno izračunati. Ako se ustanovi da ona postoji i ako Sud procjeni da treba dosuditi novčanu odštetu, pristupa se računanju po principu pravičnosti i uzimaju se u obzir pravila koja proizilaze iz sudske prakse.

15. Svaki podnositelj predstave koji traži naknadu nematerijalne štete pozvan je da precizira visinu sume koju smatra da treba da mu bude pravično dosuđena. Podnositelj koji smatra da je žrtva višestrukog kršenja Konvencije, može tražiti paušalnu sumu koja bi trebalo da pokrije cjelokupnu štetu pretrpljenu za sva navodna kršenja ili pak pojedinačne sume za svako pojedinačno kršenje Konvencije koje je pretrpio.

4. Troškovi

16. Sud može narediti da se podnosiocu nadoknade troškovi koje je imao – najprije u domaćem postupku, a onda i u postupku pred samim Sudom – u cilju sprečavanja kršenja Konvencije ili u cilju

ispravljanja posljedica kršenja. Troškovi obično obuhvataju troškove za pomoć advokata, sudske takse itd. Oni mogu isto tako obuhvatati i troškove puta i boravka, posebno u slučajevima u kojima je neophodno prisustvovati javnom saslušanju pred Sudom.

17. Sud može prihvatiti zahtjeve za troškove isključivo ako su isti u vezi sa kršenjem Konvencije koje je Sud utvrdio. Sud mora odbaciti zahtjeve koji se tiču žalbenih navoda za koje nije utvrđeno da su doveli do kršenja Konvencije ili koje je proglasio neprihvatljivim. Tako podnositelj može, ako to želi, naznačiti troškove u vezi sa svakim žalbenim navodom pojedinačno.

18. Troškovi moraju biti stvarni. Drugim riječima, podnositelj mora da ih je platio ili da se od njega zaista očekuje da ih plati jer je zakonski ili ugovorno na to obavezan. Svaka suma koju su Vijeće Evrope ili domaće pravosuđe platili podnositelju na ime troškova pravne pomoći mora se oduzeti od sume koja bi eventualno bila dosuđena za troškove postupka.

19. Troškovi moraju biti neophodni, tj. takvi da je podnositelj bio u obavezi da ih plati u cilju sprečavanja kršenja Konvencije ili ispravljanja štete nastale kršenjem.

20. Naznačena visina troškova mora biti razumna. Ako Sud ocijeni da je pretjerana, dosudiće sumu koju smatra razumnom shodno sopstvenoj procjeni.

21. Sud traži dokaze, troškovnike i detaljne račune. Dokazi moraju biti dovoljno precizni kako bi dozvolili Sudu da odredi u kojoj su mjeri gore spomenuti uslovi ispoštovani.

5. Pojedivosti u vezi isplate

22. Podnositelj se poziva da navede bankovni račun na koji želi da mu se isplate iznosi koji će mu eventualno biti dosuđeni. Ako želi da mu se određeni iznosi, kao što su troškovi, isplate zasebno, na primjer, direktno na račun zastupnika, mora to jasno naznačiti.

IV. Forma dosuđene odštete

23. Odšteta koju Sud eventualno dosudi daje se obično u obliku novčane naknade koju država ugovornica isplaćuje žrtvi ili žrtvama kršenja Konvencije. U izuzetnim slučajevima, Sud može pozvati državu ugovornicu da preduzme izvjesne mjere u cilju prekida kršenja Konvencije ili njihovog ispravljanja. U svakom slučaju, Sud ima pravo da naznači na koji bi način država ugovornica trebalo da pristupi izvršenju presude (član 46. Konvencije).

24. Naknada koju podnositelj može da dobije shodno članu 41. je u načelu u eurima (EUR, €), nezavisno od valute u kojoj podnositelj formuliše svoj zahtjev. Ako podnositelj mora da primi odštetu u nekoj drugoj valuti a ne u eurima, Sud naređuje da navedeni iznosi budu konvertovani u tu drugu valutu, shodno kursu koji se primjenjuje na dan isplate. Prilikom podnošenja zahtjeva, podnositelj mora imati u vidu eventualne posljedice preračunavanja u eure iznosa izraženih u drugoj valuti ili preračunavanja u drugu valutu iznosa izraženih u eurima.

25. Sud određuje, po sopstvenom nahođenju, rok za eventualnu isplatu, koji obično iznosi tri mjeseca od datuma pravosnažnosti i izvršivosti presude. Sud takođe određuje plaćanje kamate u slučaju kašnjenja isplate. Visina kamatne stope se određuje u odnosu na marginalnu kamatnu stopu koja se primjenjuje na zajmove Centralno-evropske banke, i to za period od isticanja roka za isplatu do same isplate dosuđene odštete, uvećano za tri procenta.